

Pensioenverevening

61

De Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (WVPS) trad op 1 mei 1995 in werking. De wet is geëvalueerd in opdracht van het WODC (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, onderdeel van het Ministerie van Justitie) door SEO Economisch Onderzoek (een onafhankelijk instituut gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam dat zonder winstoogmerk wetenschappelijk onderzoek verricht in opdracht van overheid en bedrijfsleven). Deze evaluatie heeft geleid tot SEO-rapport nr. 969 getiteld 'Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding' van juni 2007. In deze bijdrage wordt een aantal min of meer willekeurige aspecten van de WVPS toegelicht. Daarbij ligt de focus op aspecten die in de rechtspraak aan de orde zijn geweest.

Pensioenverevening bij 'scheiding'

In geval van 'scheiding' ontstaat recht op pensioenverevening, tenzij anders overeengekomen (art. 1 lid 1 aanhef en onder a en art. 2 lid 1 WVPS). Onder 'scheiding' wordt verstaan echtscheiding, het einde van een geregistreerd partnerschap en scheiding van tafel en bed. Voor echtscheiding volgt dit uit art. 1:155 BW. Voor beëindiging van geregistreerd partnerschap volgt het uit art. 1:80d lid 1 aanhef en onder d BW indien het een beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden betreft. Indien een geregistreerd partnerschap door de rechter wordt ontbonden ontstaat recht op pensioenverevening op grond van art. 1:80e BW. Voor scheiding van tafel en bed volgt het recht op pensioenverevening uit art. 1:169 lid 2 BW.

Uitsluiten van pensioenverevening

Pensioenverevening kan bij huwelijkse voorwaarden of op basis van een schriftelijke overeenkomst met het oog op de scheiding worden uitgesloten (art. 2 lid 1 WVPS en art. 11 WVPS voor huwelijken gesloten vóór 1 mei 1995). Ook bij het aangaan van een geregistreerd partnerschap kan pensioenverevening worden uitgesloten op grond van art. 1:80b BW. De WVPS is daarom een wet van regeland recht (Hof Arnhem 26 mei 2009, *PJ* 2010/35).

In de rechtspraak is de vraag aan de orde gekomen of pensioenverevening moest worden geacht te zijn uitgesloten op basis van huwelijkse voorwaarden opgemaakt voor inwerkingtreding van de WVPS. Deze rechtspraak betrof de uitleg van het woord 'uitdrukkelijk' in art. 11

WVPS. Ondanks het bestaan van huwelijkse voorwaarden opgemaakt voor 1 mei 1995 diende wel tot verevening te worden overgegaan in de volgende situaties:

- HR 24 oktober 1997, *NJ* 1999, 395, *PJ* 1997/79: cassatie van Rb. Amsterdam 6 december 1995, *PJ* 1996/11 en Hof Amsterdam 19 december 1996, *PJ* 1997/15; met vóór inwerkingtreding van de WVPS overeengekomen 'koude uitsluiting' wordt op grond van art. 11 WVPS pensioenverevening niet geacht te zijn uitgesloten indien niet sprake is van uitdrukkelijke uitsluiting; dit is niet anders indien tussen de inwerkingtreding van de WVPS en de aanvang van de echtscheidingsprocedure weinig tijd is gelegen zodat de huwelijkse voorwaarden niet konden worden aangepast;
- Hof's-Gravenhage 30 januari 2002, *PJ* 2003/10: indien vóór inwerkingtreding van de WVPS gemeenschap van goederen is uitgesloten bestaat in geval van scheiding op of na 1 mei 1995 recht op pensioenverevening; de bepaling in huwelijkse voorwaarden in verband met verrekening van inkomsten inhoudende dat ingehouden pensioenpremies tijdens huwelijk niet zullen worden verrekend maar zullen worden verrekend bij beëindiging van het huwelijk betekent niet dat partijen hebben beoogd pensioenverevening uit te sluiten.

Huwelijkse voorwaarden opgemaakt voor 1 mei 1995 stonden aan pensioenverevening in de weg in:

- Hof's-Gravenhage 25 juni 2008, *PJ* 2008/97: Op grond van uitleg huwelijkse voorwaarden opgemaakt in 1986 inhoudend dat verrekening van pensioenaanspraken bij scheiding werd uitgesloten geen pensioenverevening bij scheiding in 2007 omdat het kenmerk de bedoeling van partijen is geweest bij beëindiging van een huwelijk over en weer de waarde van pensioenaanspraken buiten iedere verrekening/verdeling te houden zodat zij hebben beoogd uitdrukkelijk af te wijken van de geruime tijd nadien in werking getreden WVPS zodat voldaan is aan de vereisten voor uitsluiting van de WVPS van art. 11 van die wet, een en ander gezien het feit dat ter zitting kwam vast te staan dat partijen bij het opstellen van de huwelijkse voorwaarden uitdrukkelijk voor ogen hadden te voorkomen dat in geval van beëindiging van het huwelijk rechten over en weer op elkaars pensioen zouden ontstaan.

Het begrip 'pensioen'

In art. 1 lid 1 aanhef en onder d WVPS is pensioen gedefinieerd als 'ouderdomspensioen'. Daaronder wordt op grond van art. 1 lid 2 aanhef en onder c WVPS ook verstaan arbeidsongeschiktheidspensioen dat afhankelijk is

1. Mr. W.P.M. Thijssen is advocaat bij Thijssen Pensioen Advocaten te Amstelveen.

van diensttijd indien en voor zover dit wordt uitgekeerd vanaf de eerste dag van de maand waarin de vereveningsplichtige de leeftijd van 65 jaar bereikt. Op dergelijk pensioen is de WVPS van toepassing indien het pensioen wordt ontleend aan een pensioenovereenkomst (ook de pensioenovereenkomst tussen een DGA en de vennootschap waar de DGA in dienst is), een verplicht gestelde pensioenregeling (verplichte bedrijfstakpensioenregelingen en verplichte beroepspensioenregelingen) en pensioenen ontleend aan specifiek in de WVPS genoemde wetten.

Niet onder het begrip 'pensioen' vallen arbeidsongeschiktheidspensioenen voor zover uitgekeerd vóór het bereiken van de eerste dag van de maand waarin de vereveningsplichtige 65 jaar wordt, VUT-uitkeringen en lijfrenten die als pensioen zijn te kwalificeren, ook indien deze lijfrenten tot stand kwamen als oudedagsvoorziening. Zie voor een mogelijke uitzondering Hof Amsterdam 2 juni 2009, *PJ* 2010/36: vordering tot verdeling van lijfrenteverzekeringen gebaseerd op de stelling dat was 'vergeten' deze bij de verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap waartoe de aandelen van de vennootschap behoorden te betrekken afgewezen in verband met de nauwe betrokkenheid van de echtgenoot/niet-DGA bij het bestuur van de vennootschap, hoewel de verzekeringen naar hun aard moesten worden beschouwd als verzekeringen ter dekking van een pensioenvoorziening.

Wel onder het begrip pensioen vallen diensttijdafhankelijk tijdelijk ouderdomspensioen uitgekeerd vanaf een bepaalde leeftijd vóór ingang AOW tot de ingangsdatum van de AOW en levenslang ouderdomspensioen voor zover dat vanaf een leeftijd vóór de ingangsdatum van de AOW wordt uitgekeerd.

De rechtspraak met betrekking tot het pensioenbegrip in de WVPS is casuïstisch. Algemeen wordt aangenomen dat lijfrenten niet onder het pensioenbegrip van de WVPS vallen (SEO-rapport, p. 14). In die zin ook:

- Rb. Zutphen 5 september 2002, *PJ* 2003/19: de onmogelijkheid om een lijfrenteverzekering in het kader van scheiding te verevenen conform de WVPS betekent dat onbedoeld een goed behorend tot de door de scheiding ontbonden huwelijksgoederengemeenschap niet is verdeeld zodat alsnog nadere verdeling van dat goed kan worden gevorderd; en
- HR 12 augustus 2005, *NJ* 2005, 528, *PJ* 2005/108: reservistenpensioen uit hoofde van Algemene Militaire Pensioenwet is ouderdomspensioen in de zin van de WVPS; de strekking van de WVPS is niet om ouderdomspensioenen ontleend aan een arbeidsovereenkomst uit te sluiten, slechts lijfrenten vallen buiten de werkingssfeer van de WVPS.

Anders wellicht:

- Hof Amsterdam 2 juni 2009, *PJ* 2010/36: de vordering tot verdeling van lijfrenteverzekeringen gesloten door een vennootschap waarvan de gewezen echtgenoot DGA was, gegrond op de stelling dat vergeten

was deze bij de verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap waartoe de aandelen van de vennootschap behoorden te betrekken ging niet op in verband met de nauwe betrokkenheid van de echtgenoot/niet-DGA bij het bestuur van de vennootschap, hoewel de verzekeringen naar hun aard moesten worden beschouwd als verzekeringen ter dekking van een pensioenvoorziening.

DGA-pensioen valt onder de reikwijdte van de WVPS zoals blijkt uit:

- Rb. Maastricht 1 september 2004, *PJ* 2004/146: op in eigen beheer in een vennootschap door een DGA opgebouwd pensioen is de WVPS van toepassing zodat het opgebouwde ouderdomspensioen moet worden afgewikkeld conform het bepaalde in de WVPS.

Op 'vroeg'pensioen is de WVPS eveneens van toepassing:

- Rb. Leeuwarden 8 juni 2005, *PJ* 2005/89: niet uitsluitend ouderdomspensioen dat vanaf 65 wordt uitgekeerd dient te worden verevend op grond van de WVPS, maar ook ouderdomspensioen dat op vroegere leeftijd ingaat; ouderdomspensioen dient te worden verevend ongeacht de leeftijd waarop het pensioen ingaat;
- Hof Arnhem 12 december 2006, *PJ* 2007/30: de OBU-uitkering van (destijds) PGGM (thans PFWZ) komt evenals een VUT-uitkering niet voor pensioenverevning in aanmerking maar komt met het oog op art. 1:94 BW ook niet voor waardeverrekening in aanmerking omdat deze zodanig verknocht is aan de persoon van de rechthebbende dat deze niet in een huwelijksgoederengemeenschap valt;
- Hof 's-Gravenhage 8 juli 2009, *PJ* 2010/37: gevorderde verklaring voor recht dat recht op pensioenverevning bestond afgewezen gezien het ontbreken van een vermogensrechtelijk belang bij deze vordering in de situatie waarin de potentieel vereveningsplichtige kon kiezen tussen een FLEX-uitkering die zou moeten worden verevend of een OBU-uitkering die niet zou behoeven te worden verevend; helaas werd niet duidelijk of een vordering van de potentieel vereveningsgerechtigde inhoudende dat de potentieel vereveningsplichtige had moeten kiezen voor de FLEX-uitkering zou zijn toegewezen omdat deze vordering niet was ingesteld.

Huwelijkse periode

Zowel in het kader van het berekenen van het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen als bedoeld in art. 3 lid 1 WVPS als bedoeld in art. 12 lid 2 WVPS geldt dat in geval van hertrouwen de twee huwelijkse perioden, maar óók de periode gelegen tussen beëindiging van het eerste huwelijk en het aangaan van het tweede huwelijk bij elkaar dienen te worden opgeteld. Dit volgt uit het bepaalde in art. 1:166 BW.

Anders maar gezien het bepaalde in art. 1:166 BW onjuist:

- Rb. 's-Gravenhage, sector bestuursrecht, 20 december 1996, *PJ* 1997/17: voor het berekenen van de huwelijksduur van 18 jaar in art. 12 lid 2 WVPS worden twee huwelijken met dezelfde persoon die elk minder dan 18 jaar, maar samen méér dan 18 jaren hebben geduurd niet samengeteld.

In lijn van art. 1:166 BW:

- Rb. Alkmaar 15 mei 1996, *PJ* 1997/35: voor het berekenen van de huwelijksduur van 18 jaar in art. 12 lid 2 WVPS worden twee huwelijken met dezelfde persoon die elk minder dan 18 jaar, maar samen méér dan 18 jaren hebben geduurd samengeteld gezien het bepaalde in art. 1:166 BW.

De 'optelregel' geldt óók indien het eerste van de twee huwelijken vóór inwerkingtreding van de WVPS was geëindigd:

- HR 11 april 2003, *NJ* 2003, 92, *PJ* 2003/84: in deze uitspraak oordeelde de Hoge Raad ook uitdrukkelijk dat de tussenliggende periode meetelt.

De 'optelregel' geldt niet indien een geregistreerd partnerschap wordt geëindigd en betrokkenen later (niet direct aansluitend) in het huwelijk treden of andersom. Titel 9 van Boek 1 (waarin art. 1:166 BW is opgenomen) is immers niet van overeenkomstige toepassing verklaard op een geregistreerd partnerschap (art. 1:80b BW). Art. 1:80g lid 1 BW bepaalt dat een geregistreerd partnerschap kan worden omgezet in een direct aansluitend huwelijk. In lid 3 van het betreffende artikel is bepaald dat de omzetting het geregistreerd partnerschap doet eindigen en het huwelijk doet aanvangen op het tijdstip dat de akte van omzetting in het register van huwelijken is opgemaakt. De vraag rijst of de periode van het geregistreerd partnerschap en van het huwelijk, indien het huwelijk door scheiding eindigt, voor de toepassing van de WVPS moeten worden samengeteld. Het alternatief is dat de WVPS op de periode van het geregistreerd partnerschap en de periode van het huwelijk afzonderlijk moet worden toegepast. Deze vraag is in de rechtspraak onbeantwoord gebleven.

Berekening huwelijks ouderdomspensioen en indexerings

Art. 10 Pensioenwet onderscheidt uitkeringsovereenkomsten, kapitaalovereenkomsten en premieovereenkomsten. De berekening van het tijdens het huwelijk verworven pensioen is bij uitkeringsovereenkomsten niet altijd mogelijk. Dit is door de wetgever voorzien. Daarom zijn op basis van art. 10 WVPS de Regelingen van 23 december 1994, *Stcrt.* 1994, 252, p. 26 en 27 vastgesteld. Het betreft afzonderlijke regelingen voor scheidingen na 1 mei 1995 en voor scheidingen vóór 27 november 1981. Over deze rekenregels W.P.M. Thijssen, *Pensioenverevening volgens het wettelijk systeem* (Publicatie van de Vereniging voor Pensioenrecht, nr. 10), Deventer: Kluwer 1998. De rekenregels blijven hierna buiten beschouwing daar deze

in genoemde publicatie uitputtend zijn behandeld. Essentieel voor uitkeringsovereenkomsten is dat de pensioenaanspraak vaststaat. Slechts de toeslagverlening is voorwaardelijk (in de regel afhankelijk van een index, meestal de prijsindex, en bepaalde financiële middelen die voor toeslagverlening beschikbaar zijn).

Op pensioenen worden vaak toeslagen verleend (indexering). Omdat het recht op pensioenverevening accessoir is aan het pensioenrecht waarop het is gevestigd, volgt ook de toeslagverlening op het recht op uitbetaling die op het pensioenrecht. Vgl. art. 3:7 BW.

Uitkeringsovereenkomsten/eindloonsysteem

Bij pensioenregelingen volgens het eindloonsysteem is het nominale recht op uitbetaling per datum scheiding relatief eenvoudig te berekenen omdat de daarvoor benodigde gegevens zijn beperkt tot de huwelijksduur, het pensioengevend salaris per datum scheiding en de in de pensioenregeling gehanteerde franchise per datum scheiding.

Gecompliceerder ligt het met de indexering op grond van het bepaalde in art. 3 lid 1 WVPS gelezen in combinatie met art. 58 lid 3 Pensioenwet. Gedurende de periode van deelneming aan de pensioenregeling na de datum van scheiding dient het recht op uitbetaling van ouderdomspensioen als bedoeld in art. 2 lid 2 WVPS te worden verhoogd voor zover de pensioenaanspraken na scheiding worden verhoogd uit hoofde van algemene loonronden. Voor zover de pensioenaanspraken worden verhoogd uit hoofde van carrièrestijgingen, wordt het recht op uitbetaling niet verhoogd. Aldus:

- Rb. 's-Gravenhage 26 maart 2003, *PJ* 2003/74: gedurende de periode tussen scheiding en de ingangsdatum van een te verevenen ouderdomspensioen wordt het recht op uitbetaling krachtens de WVPS uitsluitend verhoogd op basis van aanpassingen van het ouderdomspensioen die het gevolg zijn van de algemene loonontwikkeling bij de betreffende werkgever, pensioenaanpassingen voortvloeiende uit de individuele carrière blijven in dit verband buiten beschouwing.

Dit betekent dat de pensioenuitvoerder en/of de werkgever en/of de vereveningsplichtige de vereveningsgerechtigde zal moeten informeren over de aard van de verhogingen van de pensioenaanspraken gedurende deelnemerschap na scheiding. Dit volgt uit art. 9 WVPS waaruit blijkt dat elk van deze betrokkenen zelfstandig verplicht zijn aan de vereveningsgerechtigde zodanige informatie beschikbaar te stellen, dat deze zijn positie kan bepalen. Vgl. art. 843a Rv (de bijzondere exhibitieplicht) waaraan art. 9 WVPS voor de toepassing van de WVPS bijzondere invulling geeft. Het lijkt dat indien en voor zover de vereveningsplichtige niet kan bewijzen dat de verhoging van zijn pensioenaanspraken voortvloeiende uit carrièrestijgingen, deze verhogingen doorwerken in het recht op uitbetaling dat aan de vereveningsplichtige toekomt.

Gedurende de periode gelegen tussen beëindiging van de deelneming aan de pensioenregeling na scheiding en de ingangsdatum van het pensioen wordt het recht op uitbetaling van de vereveningsplichtige op dezelfde wijze verhoogd als de pensioenaanspraken van de aanspraakgerechtigde, te weten: met dezelfde verhogingen als aan gepensioneerden uit hoofde van dezelfde pensioenregeling worden toegekend. Zie art. 58 lid 1 Pensioenwet (vgl. Th.L.J. Bod, *De wettelijke regeling van pensioenverevening bij scheiding*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1994, p. 14-16).

Vanaf pensioeningang deelt de vereveningsplichtige voor de helft in verhogingen toegekend aan de vereveningsgerechtigde voor zover die verhogingen moeten worden gerelateerd aan het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen (art. 3 lid 2 WVPS).

Uitkeringsovereenkomsten/middeloonregeling

Het nominale recht op uitbetaling per datum scheiding uit hoofde van een middeloonregeling kan uitsluitend worden berekend indien over de volgende gegevens wordt beschikt: de huwelijksduur, de pensioenaanspraak bij aanvang huwelijk en de datum en de grootte van iedere verhoging van de pensioenaanspraak nadien. Om die verhogingen te kunnen berekenen dient te worden beschikt over de datum en de grootte van aanpassing van het pensioengevend salaris en over de datum en grootte van aanpassing van de franchise (welke data niet gelijk hoeven te zijn). De wetgever is ervan uitgegaan dat pensioenuitvoerders deze informatie vanaf 1 mei 1995 in een administratie zouden bijhouden. Gegeven het bepaalde in art. 9 WVPS doet de (potentiële) vereveningsplichtige er goed aan deze gegevens zelf bij te houden.

De vraag rijst op welke wijze het recht op uitbetaling over jaren van deelneming vanaf 1 mei 1995 moet worden berekend indien niet over deze informatie wordt beschikt. Rechtspraak is mij niet bekend. Niet ondenkbaar is dat de rechter in die situatie zal oordelen dat het recht op uitbetaling op basis van het eindloonsysteem moet worden vastgesteld, waarbij de vereveningsplichtige tot tegenbewijs wordt toegelaten. Indien en voor zover de vereveningsplichtige kan bewijzen dat zijn salaris en/of de franchise afwaken van de bedragen per datum scheiding, zou de rechter kunnen oordelen dat het recht op uitbetaling berekend op basis van het eindloonsysteem neerwaarts moet worden bijgesteld.

Wat de indexering betreft geldt tijdens de periode van deelneming na scheiding dat het recht op uitbetaling meestijgt met de pensioenaanspraken van de vereveningsplichtige over verstreken dienstjaren (het recht op uitbetaling stijgt met hetzelfde percentage als deze pensioenaanspraken). De problematiek van carrièrestijgingen speelt niet, daar deze in het middeloonstelsel niet tot verhoging van pensioenaanspraken over verstreken dienstjaren leiden. Voor de periode tussen beëindiging van de deelneming en de pensioendatum en de periode na de pensioendatum geldt hetzelfde als bij de eindloons-

regeling. Het recht op uitbetaling van de vereveningsgerechtigde volgt de ontwikkeling van de pensioenaanspraken van aanspraakgerechtigden respectievelijk pensioengerechtigden uit hoofde van de pensioenregeling waaraan het verevende ouderdomspensioen wordt ontleend.

Kapitaalovereenkomsten

Een kapitaalovereenkomst is een pensioenovereenkomst die aanspraak geeft op een vaststaand kapitaal. Dat kapitaal is gegarandeerd. De op de pensioendatum aan te kopen pensioenen zijn niet gegarandeerd omdat de pensioenen die op de pensioendatum kunnen worden aangekocht niet alleen afhangen van de hoogte van het gegarandeerde kapitaal, maar tevens van de tarieven voor de inkoop van pensioenen op de pensioendatum. Met name de marktrente op de pensioendatum zal bepalend zijn voor de hoogte van de pensioenen die op de pensioendatum blijken te kunnen worden aangekocht. De hoogte van de pensioenen hangt tevens af van de sterfetafel die de verzekeraar op de pensioendatum hanteert. Een en ander betekent dat het beleggingsrisico in de verwervingsfase bij de pensioenuitvoerder ligt, omdat het kapitaal gegarandeerd is. Het langlevensrisico ligt gedurende de periode tot de pensioendatum bij de deelnemer of aanspraakgerechtigde (zie *Kamerstukken II* 2005/06, 30 413, nr. 3, p. 32).

De WVPS is geschreven met het oog op uitkeringsovereenkomsten. Vgl. het SEO-rapport inzake de evaluatie van de WVPS, p. 28. Aan de hand van de redelijkheid en billijkheid zal moeten worden bepaald op welke wijze ouderdomspensioen ontleend aan een kapitaalovereenkomst moet worden verevend. De Rb. Zutphen 1 augustus 2007, *PJ* 2008/20 oordeelde dat de door de pensioenuitvoerder gehanteerde berekeningswijze voor het bepalen van het recht op uitbetaling van ouderdomspensioen ontleend aan een streefregeling in de berechte situatie diende te worden gevolgd, daar de WVPS niet voorziet in de verevening van ouderdomspensioen ontleend aan streefregelingen. Daarom moest aansluiting worden gezocht bij de strekking en methodiek van de WVPS. De berekeningswijze van de pensioenuitvoerder hield in dat het kapitaal toe te rekenen aan ouderdomspensioen toegeschreven aan de huwelijksduur werd berekend door het op de pensioendatum verzekerde kapitaal te vermenigvuldigen met de breuk van het aantal huwelijkse jaren gedeeld door het aantal deelnemingsjaren tot de pensioendatum. De helft van dit kapitaal diende uit hoofde van pensioenverevening aan de vereveningsgerechtigde te worden toegekend. Het is aan de vereveningsplichtige en vereveningsgerechtigde samen of alleen aan de vereveningsgerechtigde om te bepalen op welke wijze het vermogen gevormd ter dekking van het aan de vereveningsgerechtigde toegerekende gedeelte van het kapitaal wordt beheerd en belegd.

In de praktijk betekent dit dat een dergelijke kapitaalverzekering wordt gesplitst. Daarbij dient de vraag te worden beantwoord of met bijzonder partnerpensioen rekening dient te worden gehouden. Dat kan uitsluitend zo zijn bij echtscheiding, ontbinding geregistreerd partnerschap of niet-geregistreerd partnerschap indien aan de pensioenovereenkomst recht op bijzonder partnerpensioen wordt ontleend, niet bij scheiding van tafel en bed. Indien de pensioenovereenkomst waaraan het ouderdompensioen wordt ontleend inhoudt dat bij einde huwelijk of (geregistreerde) partnerrelatie bijzonder partnerpensioen wordt toegekend, dient dit aan het kapitaal te worden onttrokken alvorens pensioenverevening wordt uitgevoerd. Een voorbeeld: indien het partnerpensioen 70% van het te bereiken ouderdompensioen bedraagt, wordt:

- 70/170-ste deel van het kapitaal afgesplitst ter dekking van bijzonder partnerpensioen;
- 50/170-ste deel van het kapitaal afgesplitst ter dekking van het recht op uitbetaling.

Een nadere complicatie is dat indien de vereveningsgerechtigde overlijdt vóór de vereveningsplichtige, het gedeelte van het kapitaal afgesplitst ter dekking van het recht op uitbetaling weer aanwast bij de vereveningsplichtige.

Premieovereenkomsten

Een premieovereenkomst is een pensioenovereenkomst op grond waarvan de werkgever gedurende de periode van deelneming jaarlijks een bepaalde premie beschikbaar stelt die uiteindelijk tot pensioenaanspraken moet leiden. De wetgever onderscheidt drie soorten premieovereenkomsten:

- De zuivere premiereregeling (de beschikbare premie wordt belegd tot de pensioendatum en op de pensioendatum aangewend voor de aankoop van pensioen zodat gedurende de periode tot de pensioendatum zowel het beleggingsrisico als het langlevensrisico bij de deelnemer of aanspraakgerechtigde liggen);
- De premiereregeling waarbij de jaarlijks beschikbaar gestelde premie op het moment van beschikbaarstelling wordt omgezet in een kapitaal (bij deze vorm van premieovereenkomsten ligt het beleggingsrisico gedurende de periode tot de pensioendatum bij de pensioenuitvoerder, het langlevensrisico ligt bij de deelnemer/aanspraakgerechtigde);

- De premieovereenkomst waarbij de premie op de datum van beschikbaarstelling wordt aangewend voor de aankoop van pensioen (in deze situatie ligt zowel het beleggingsrisico als het langlevensrisico in de periode tot de pensioendatum bij de pensioenuitvoerder).

Ouderdompensioen ontleend aan dergelijke pensioenovereenkomsten dient op overeenkomstige wijze te worden verevend als ouderdompensioen ontleend aan kapitaalovereenkomsten. In de praktijk doen zich allerlei vragen voor, bijvoorbeeld in verband met het uitruilrecht van art. 61 Pensioenwet.

Tot besluit

Over de WVPS zal het laatste woord niet zijn geschreven. Premieovereenkomsten vervangen steeds vaker uitkeringsovereenkomsten, waardoor de rekenkundige problemen waar ik op wees zich vaker zullen voordoen. In het SEO-rapport inzake de evaluatie van de WVPS zijn suggesties opgenomen voor het oplossen van kwesties die door de onderzoekers als knelpunten worden gekwalificeerd. Die suggesties houden in dat:

- conversie (art. 5 WVPS) hoofdregel zou moeten worden (nadelig voor de vereveningsplichtige omdat het recht op uitbetaling dan niet meer aanwast bij de vereveningsplichtige indien de vereveningsgerechtigde eerder overlijdt dan de vereveningsplichtige);
- wanneer geen sprake is van toekenning van partnerpensioen bij einde huwelijk of partnerrelatie een deel van het ouderdompensioen zou moeten worden omgezet in bijzonder partnerpensioen (dit is eveneens nadelig voor de vereveningsplichtige indien dit partnerpensioen fictief op een hoger percentage van het te bereiken ouderdompensioen wordt gesteld dan 50);
- lijfrenten onder de WVPS zouden moeten worden gebracht.

De toekomst zal leren of de wetgever deze suggesties overneemt of de rechtspraak de WVPS 'oprekt'. Ik wees op één uitspraak die wat lijfrenten betreft mogelijk in die richting wijst (Hof Amsterdam 2 juni 2009, *PJ* 2010/36).